Redactiunea, Administratiunea și Tipografia: Brașovu, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ: Brașovu, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 44)

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate: Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ a administrațiunea, piața mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 241.—Anulŭ LVI. Brașovŭ, Duminecă, 31 Octomvre (12 Noemvre) 1893.

Atentate asupra averei poporului.

III.

Brașovŭ, 30 Octomvre.

In cunoscuta adresă cătră dietă, ce s'a votatŭ în adunarea din urmă a comitatului Coșiocnei, și care, după cum se scie, a fostŭ presentată de Sĕcuiulŭ românofagŭ Bartha Miklos, se ridică marĭ plângerĭ și în contra băncilorŭ nóstre românescĭ, sub cuvêntŭ, că acestea ar abusa de puterea și libertatea lorŭ și că, prin urmare, ar avé trebuință de-o strictă controlare din partea autorităților administrative ungurescĭ.

Te cuprinde mirarea, cum mai și cuteză aceștĭ ómenĭ sĕ vină înainte cu astfelŭ de învinuirĭ, când tótă lumea scie, că o administrațiă mai miserabilă, abusurĭ mai marĭ și mai numĕróse, de cum se întêmplă la băncile ungurescĭ, nu se mai întêmplă la nicĭ unŭ soiu de băncĭ din țéră. Deși numai în Ardélŭ se află vre-o 12 băncĭ românescĭ, cum cu durere o constată acésta Sĕcuiulŭ Bartha Miklos, pentru aceea însĕ nu credemŭ sĕ fiă în stare nimenea de-a arăta unŭ singurŭ casŭ de înșelătoriă orĭ de defraudare, ce s'ar fi ivitŭ la aceste băncĭ ale nóstre, pe când din contră, la băncile ungurescĭ este lucru de tótă lumea sciutŭ, că defraudările și înșelătoriile suntŭ la ordinea ḑilei.

Nu este însĕ scopulŭ nostru de-a discuta aicĭ asupra monstruóselorŭ planurĭ ale fanaticilorŭ Ungurĭ dela Clușiu. Aflămŭ însĕ binevenită ocasiunea de-a face aicĭ o scurtă amintire și despre așa numita *„Bancă regnicolară a micilorŭ proprietarĭ“* („Kisbirtokosok orszákos földhitelintézete“), ce s'a înființatŭ la Budapesta înainte de asta cu vre-o 12 anĭ și care încă a fostŭ în mâna Ungurilorŭ dela putere unŭ mijlocŭ binevenitŭ pentru de-a stórce de pe spinarea poporului românescŭ câte-va ḑecĭ, orĭ póte chiar sute de mii de florenĭ.

Ne aducemŭ aminte, că prin anii 1879, când s'a înființatŭ acéstă bancă, gazetele ungurescĭ scriau cu multă însuflețire, că e neapĕratŭ de lipsă înființarea unei băncĭ pentru ajutorarea micilorŭ proprietarĭ și cu multă căldură apelau la patriotismulŭ cetățenilorŭ, ca sĕ se pună în mișcare și sĕ nu lase neînființată o asemenea bancă.

Veḑĭ bine, când este vorba de banĭ, Ungurilorŭ le suntŭ plăcute astfelŭ de planurĭ, de óre-ce sperézā sĕ tragă folóse din ele. Numai decâtŭ fișpanii și vice-șpanii de prin comitate s'au pusŭ în mișcare, causa s'a adusŭ în adunările comitetelorŭ comitatense, carĭ în părțile locuite de Românĭ, fără de-a mai ține sémă de vointa și greutățile poporului, au impusŭ unŭ aruncŭ generalŭ asupra comunelorŭ, carĭ în urma acésta *au fostŭ silite sĕ contribue fiă-care cu sume însemnate de banĭ la înființarea susŭ ḑisei băncĭ.* In comitatulŭ Coșocnei, d. es., unde maioritatea preponderantă a locuitorilorŭ o formézā Românii, fiă-care comună a trebuitŭ sĕ plătéscă *dela 100—500 fl. v. a.*

Pe calea acésta s'a înființatŭ la 1879 „Banca regnicolară a micilorŭ proprietarĭ“, a căreia residență este în Budapesta și alŭ căreia capitalŭ de fondare era la 1891 de 1.544,600 fl. Statulŭ a contribuitŭ la acestŭ capitalŭ cu o jumĕtate de milionŭ, ér restulŭ de unŭ milionŭ, judecândŭ după contribuirile făcute în comitatulŭ Coșocnei, putemŭ ḑice că este storsŭ în cea mai mare parte de pe spinarea Românilorŭ ardelenĭ.

Observămŭ, că banca nu este înființată pe acțiunĭ, ci pe obligațiunĭ. Comunelorŭ contribuente li-s'au promisŭ obligațiunĭ și dividende după capitalele plătite, dér au trecutŭ de atuncĭ 12 anĭ și nicĭ obligațiunĭ la mână nu li-s'au datŭ, nicĭ dividende nu li-s'au plătitŭ nicĭ măcarŭ unŭ crucerŭ. Banca este în înțelesulŭ strînsŭ alŭ cuvêntului o bancă națională unguréscă, la care nicĭ vre-unŭ funcționarŭ românŭ nu se află, nicĭ limbă românéscă nu se aude, nicĭ vre-o ajutorire poporului nostru românescŭ din partea acestei băncĭ nu 'i se dă. Ba feréscă-lŭ Dumneḑeu pe poporulŭ românescŭ de-a ajunge sĕ fiă avisatŭ la ajutorulŭ băncilorŭ ungurescĭ și mai alesŭ la ajutorulŭ susŭ ḑisei „Băncĭ regnicolare a micilorŭ proprietarĭ“, despre care este sciutŭ, că sub titlulŭ de provisiunĭ stórce cele mai marĭ interese, așa că acéstă bancă, pentru cei ce se încurcă la ea, este o adevĕrată nenorocire.

Se ḑice, ce-i dreptŭ, că dela 1882 încóce, ar plăti și acéstă bancă, dreptŭ dividende, câte 5% după capitalulŭ de fondare. Ei, dér unde suntŭ aceste procente, cine le mănâncă și spre ce scopŭ se întrebuințézā ele? Ni-se asigură, că în unele comitate, ca d. es. într'alŭ Clușiului, pe obligațiunĭ ar fi pusŭ mâna vice-șpanulŭ Gyarmathy. Că spre ce scopŭ le întrebuințézā elŭ și în care busunarŭ bagă interesele anuale primite după aceste obligațiunĭ, nu scimŭ; scimŭ însĕ atâta, că comunele românescĭ au fostŭ și în casulŭ acesta jăfuite în modulŭ celŭ mai neumanŭ de unŭ capitalŭ considerabilŭ alŭ lorŭ.

Anii trecuțĭ, când de pe spinarea Românilorŭ din comitatulŭ Têrnavei micĭ s'a storsŭ o contribuțiune de 10,000 fl. în favorulŭ „Kulturegylet“-ului ardelenescŭ, rĕmăseserămŭ cu toții uimițĭ de acéstă volniciă ne mai pomenită în statele civilisate ale Europei. Dér óre de câte-orĭ asemenea volnicii nu s'au întêmplatŭ cu poporulŭ românescŭ, fără de-a se fi făcutŭ din partea nóstră nicĭ măcarŭ amintire despre ele? De câte-orĭ ḑece mii de florinĭ nu s'au storsŭ de pe spinarea poporului românescŭ, a cărui sórte de astăḑĭ abia décă și-ar găsi o asemĕnare în cursulŭ istoriei, afară póte de sórtea tristă și amară, de care au avutŭ parte frații noștri din Principate pe timpulŭ Fanarioților?

Căsĕtoria civilă.

Cetitorii gazetei nóstre de Dumineca au auḑitŭ multŭ vorbindu-se de proiectulŭ de lege alŭ așa numitei *căsĕtorii civile obligătóre.* De-unŭ anŭ și mai bine țéra este ținută în încordare din pricina acestui proiectŭ și multă agitațiune s'a făcutŭ din partea guvernului și a slugilorŭ sale *pentru* elŭ, ér din partea clerului catolicŭ și a tuturorŭ naționalităților nemaghiare *contra* lui.

Guvernulŭ Wekerle îșĭ legase de acestŭ proiectŭ de lege rĕmânerea sa la putere și a purtatŭ o luptă desnădăjduită cu toțĭ aceia, carĭ din considerațiunĭ prea drepte și întemeiate suntŭ în contra unei reforme bisericescĭ, care nu póte sĕ aducă nicĭ unŭ bine, dimpotrivă, ea va pricinui cele mai marĭ încurcăturĭ și cu ajutorulŭ ei se va vîrî în mijloculŭ poporului demoralisarea și destrămarea, se va ruina sfințenia vieții familiare și taina sfântă a căsĕtoriei se va dejosi la unŭ răvașŭ de rêndŭ.

Glasulŭ de protestare alŭ atâtorŭ milióne de suflete însĕ, a rĕmasŭ glasulŭ celui ce strigă în pustiă, și orĭ câtă silință și-au datŭ ómenii cu durere de sórtea poporului, de-a deschide mintea celorŭ dela putere, că ceea ce facŭ este spre paguba obștei, guvernulŭ totușĭ s'a legatŭ cu limbă de mórte, că orĭ va cădé, orĭ îșĭ va duce în îndeplinire acéstă reformă.

In timpulŭ din urmă d-lŭ Wekerle și cu ortacii sĕi din ministeriu apróре îșĭ pierduseră nădejdea față cu acestŭ proiectŭ alŭ lorŭ. Majestatea Sa nu-șĭ dase încă învoirea de-alŭ puté așterne dietei spre desbatere, ér opoziționalii sbierau ca din gura șerpelui, că guvernulŭ e slabŭ, elŭ trebue sĕ cadă, din pricină, că n'are nicĭ atâta

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

Pățania virtuțilorŭ în lume.

Acum sĕ vĕ spunŭ, ce nu v'am spusŭ nicĭ-odată. Ḑice, că trăia odată o femeiă tare bună și cu minte, care se chiăma: *Ințelepciunea.* Ea avea meseria de-a aduna de pe drumurĭ copiiĭ sĕracĭ și părăsițĭ, spre a-i cresce și îngriji cum se cade pe lângă sine, ca apoi când vorŭ fi marĭ, sĕ fiă și ei de vre-o ispravă în lume, lucrândŭ cu toții spre binile și înaintarea omenirii. Aceștĭ copii erau *virtuțile* cunoscute până aḑĭ.

Au statŭ ele multă vreme la buna și îngrijitórea lorŭ mamă. Intr'o ḑi însĕ, ca din seninŭ, le vine în minte, ca ele sĕ părăséscă pe mama lorŭ și se umble de capulŭ lorŭ prin lume, ḑicêndŭ, că acum suntŭ destulŭ de marĭ și de cu minte, și se vorŭ puté ele povățui și singure de sine. Ele voiau adecă, sĕ trăéscă libere, de capulŭ lorŭ. Astfelŭ o părăsiră și plecară cu tótele prin cea lume mare.

Ajungêndŭ ele în celŭ mai de apróре satŭ, le eși în cale o femeiă bĕtrână și sĕracă cu unŭ copilŭ în brațe; ea le cerù ceva de pomană. *Generositatea,* séu dărnicia, care tocmai ducea saculŭ cu banĭ și cu alte bunĕtățĭ, voì a da bĕtrânei o sumă însemnată de banĭ. Tocmai băgà mâna în sacŭ, spre a scóte suma ce voia a o da, și étă pășesce la mjloc *Păstrarea* și ḑice în cuvinte scurte: „Stai, soro dragă, pentru o cerșitóre e de ajunsŭ o pomană mai mică. Nu fii cu mâna spartă, că pe urmă n'ai de unde mai da“. Acum se arată *Prudența,* séu chibzuința și ḑice: „A da orbesce, fiă multŭ fiă puținŭ, nu e lucru cu minte. Trebue sĕ cercetămŭ mai întâiu, décă e vrednicŭ cineva de ajutorŭ, séu nu; décă nu e vrednicŭ atuncĭ sĕ nu-i dămŭ nimic“. Astfel după sfatulŭ Prudenței biéta bĕtrână nu primi nimicŭ, deși *Mila* stăruia din rĕsputerĭ ca sĕ-i dea ceva.

Cu acésta virtuțile călĕtoriră mai departe și ajunseră la altŭ satŭ. Aci dĕdură de unŭ tată furiosŭ, care-șĭ bătea copilulŭ din câte nu sciu pentru ce lucru de nimicŭ. Bietulŭ copilŭ plângea și țipa, ca din gura șerpelui, de-țĭ era mai mare mila de elŭ. De-odată ese dintre surorĭ *Blândeța,* se duse la părintele nĕcăjitŭ și cu vorbe blânde îlŭ rugà sĕ-lŭ ierte pe copilŭ și sĕ nu-lŭ mai bată atâta, pentru unŭ lucru de nimicŭ. Abia isprăvì Blândeța vorba, și écă se arată *Asprimea* și ḑice, că bine-i face, lasă sĕ-lŭ bată, că cine cruță nuiéua, nu vrea binele copilului, pentru-că bătaia e din raiu și copilulŭ nepedepsitŭ rĕmâne neprocopsitŭ. Celelalte virtuțĭ tăcură. Numai Prudența îndrăznì a ḑice: că ce-i prea multŭ, nu-i sănĕtosŭ, că tóte trebuescŭ făcute cu mĕsură și la vremea lorŭ și că băiatulŭ a căpĕtatŭ câtŭ 'i s'a duculuitŭ. Părintele însĕ îmbărbătatŭ de vorbele Asprimei, îi mai cărà bietului băiatŭ încă vre-o câte-va peste spate, apoi îlŭ lăsà de urîtŭ, schilăitŭ ca vai de elŭ.

De aci plecară mai departe și într'o rĕspântie se întâlnescŭ cu unŭ călĕrețŭ, care-șĭ mâna calulŭ cu unŭ gârbaciŭ lungŭ. Dér cum mergea elŭ, dândŭ cu gârbaciulŭ când în drépta, când în stânga, din nebăgare de sémă ajunse cu sfîrculŭ gârbaciului peste capŭ pe *Dreptatea* și pe *Mila.* Dreptatea, supĕrată focŭ pentru acésta faptă necuviósă, ḑise că sĕ-lŭ opréscă pe călĕrețŭ și sĕ-lŭ pedepséscă aspru. Mila însĕ, cum e ea milósă, ḑise, că sĕ nu-i facă nimicŭ, de óre-ce elŭ n'a făcut'o cu voia lui, ci din greșală, din nebăgare de sémă, și că astfelŭ arŭ trebuì iertatŭ. Prudența însĕ mai istéță ḑise: Nu vĕ mai totŭ têrguițĭ atâta aci, pentru nimicŭ; sĕ ne pară bine, că putemŭ merge libere în drumulŭ nostru, hai sĕ plecămŭ! Astfelŭ plecară la drumŭ mai departe, lăsândŭ pe călărețŭ în pace.

In chipulŭ acesta, la orĭ-ce întêmplare nu se puteau înțelege unele cu altele. De aceea una dintre ele ḑise într'o ḑi cătră celelalte surorĭ, că arŭ fi cu multŭ mai bine, décă s'ar despărți. Sfatulŭ plăcù la tóte. Astfelŭ se despărțiră, însĕ cu acea învoială, ca după unŭ anŭ și o ḑi ér sĕ se întâlnéscă la unŭ locŭ hotărîtŭ, spre a-șĭ povesti fiă-care pă-